

nah, in to tem grozovitnejše, ker si domišljujejo biti izvoljenci za to, da svet očistijo islama (turške vere). V imenovanih štirih letih vendar zberó Sančarovi emiri ostanke velike vojske in svojega gospoda in deželo rešijo iz sovražnikove oblasti. Maščevati se misli zdaj Sančar zavolj tolike sramote, ki so mu jo napravili Oguzi; al ni mu bilo dano, kajti leta 1156. ga pobere smrt in mu tako uniči vse naklepe njegove.

Po Sančarovi smrti je bilo kmalu konec vse moči selčuske. Nesloga in prepiri med emiri so kraljestvo v kratkem času tako globoko pogreznili in v nič spravili, da že čez 40 let po Sančarovi smrti mine v Perzii oblast selčuskih vladarjev. Zadnji vladar, ki je imel še naslov sultana, umre leta 1195. Veči del dežele, ki je bila pod vladno selčusko, dobí sultan kovarezmijski, ki pa si podvrže tudi skor vso Sirijo in velik del male Azije, dokler si pozneje ne prisvoje Mongoli Kovarezmije, cele Perzije, Sirije in male Azije.

Ozrimo se zdaj še malo na mlajšo selčusko vejo.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Slovansko slovstvo.

* „*Zakonska sol*“ — tako se zove kratkočasna igra, ki jo je izurjeni prestavljaivec gledališčinih iger gosp. dr. Matija Prelog po nemški poslovenil in na svetlo dal. Ker igro vršijo samo tri osebe in je prizorišče celó prosto, bode dobro došla čitalnicam, ktere občinstvo svoje radi kratkočasijo s šaloigrami. Cena ji je le 15 soldov; v Ljubljani jo prodaja knjigar J. Lercher.

* *Prijatelj pučki* — tako se zove hrvaški časnik, ki ga bode v Varaždinu na svetlo dajal gosp. Bartol Francelj, učitelj na realki, s tem glavnim namenom, da med ljudstvo (puk) širi omiko na vse strani, razun politike. V razglasu svojem piše gosp. izdatelj med drugim to-le: „Skoro vsi evropski narodi nastavljaju školsku obuku svojega puka shodnimi knjigami i listovi, jer bez toga veoma malo koriste učione. Usudjujem se napomenuti u tom obziru bratju Slovence, koji imaju liepih pučkih knjigah, što ih stvara slavno društvo sv. Mohora i četiri pučka lista. Uprav ovimi sredstvi napredovao je slovenski puk u novo doba vrlo dobro, premda mu bijahu (pa su mu mnogo još sada) pučke škole tudjom zlobom do zla boga nevaljane, premda je čamio do tisuć godinah pod protunarodnom birokracijom, te se je još nedavno mislilo, da ga više neima. Sve to sklonulo je podpisanoga uz obrečenu pomoć vrstnih prijateljah izdavati tjednik, koj će se zvati „*Prijatelj pučki*.“ — List će se izdavati u Varaždinu svakoga četvrtka na pol arka, a uz-anj će češće izlaziti oglasnik kano prilog. Ciena je „*Prijatelju*“ na pol godine, to je, od početka ožujka do konca kolovoza: Poštom i nošenjem u kuću 1 for. 50 novč. Predplaću prima samo na pol godine podpisani urednik, te moli slavne rodoljube, da mu ju šalju do početka ožujka.

Slovenska (slovaška) Matica.

Matica slovenska v Banjski Bistrici v Slovaki je poslala Matici naši zopet tri lepe knjige, ktere nam očitno kažejo, kako krepko napreduje na veliko korist svojemu narodu.

Mislimo, da bode našim bralcem po godu, ako pri tej priliki na kratko omenimo najvažnejših stvari iz zgodovine tega društva. Leta 1861. so sprožili slovaški rodoljubi na velikem narodnem zboru v sv. Martinu

blagonosno misel, po zgledu drugih slovanskih Matic osnovati društvo v povzdigo dotlej zanemarjenega slovstva in narodnega izobraženja.

Djansko pa je pričela Matica slovenska svojo delavnost 1863. za Slovane jako pomenljivega leta, kajti praznovaje god slovanskih blagovestnikov so obhajali Slovaki prvi veliki zbor slovenske Matice v Turčijanskem sv. Martinu.

Čez 5000 navdušenih rodoljubov vsakega stanu in razne starosti se je vdeležilo pod prvomestnikom preuzvišenim škofom Štefanom Mojzes-om prvega občnega zbora. Ko je Njih Veličanstvo blagovolilo potrditi pravila in velikodušno darovati društvu 1000 gold., odpravila je Matica posebno poslanstvo na Dunaj, naj se v imenu vsega naroda zahvali presvetlemu daritelju.

Da število udov dan na dan raste in se doneski prav obilo stekajo, kažejo nam računi matičinih dohodkov. Koj prvega leta imela je Matica skupne vplačane glavnine 37.875 gold. 2 kr. a. v. (in 56.188 gold. 4 kr. zagotovljene); leta 1865. je naznanil blagajnik tretjemu občnemu zboru, da znaša vplačana glavina 55.579 gold. 64 kr.; leta 1866. se je Matičin imetek pomnožil po blagajnikovem sporočilu pri četrtem občnem zboru do 57.682 gold. 84 kr.

Posebno omeniti je dar blagodušnega gosp. J. N. Petiana, fararja (župnika) v Turopoli na Slovaškem, ki je v oporoki poklonil Matici 9000 gold., in tega, da slovenska Matica podpira po svojih pravilih tudi pridne pa uboge dijake raznih fakultet.

Matica slovenska ima tedaj že toliko dohodkov, da more popolnoma vstrezati društvenemu namenu in razvijati vsestransko delavnost.

Da se narodna zavest zbuja in razširja med prostim ljudstvom, zato je dal odbor na matičine stroške natisniti krasna ogovora gos. predsednika Štef. Moysesa pri II. in III. občnem zboru v 10.000 iztiskih, ki so se po sklepu občnega zbora zastonj razdelili med ljudstvo.

Izvrstni spis prevzvišenega škofa Moysesa v kalendarji za leto 1866. „*Myšlenky o zahradnictve vobec a o šteparstve obzvláste*“ (misli o vrtnarstvu sploh in o sadjereji posebej) je prišel na Matičine stroške še tudi v posebnem natisku (5000 iztiskov) na svetlo, in se je razdelil med narod.

V veliko korist Matici slovenski bila je prostemu ljudstvu primerna razprava: „*Rozhovory o Matici slovenskej*“, ki se je tudi v obilnem številu razposlala po deželi. Gospod farar na svojem vrtu jedrno razlaga sedoma Načinskemu in Cudzoňu prevažen in občekoristen namen slovenske Matice, dokazuje jima, da morajo tudi prosti kmetje djansko pokazati ljubezen do svojega naroda in pristopiti kot udje k slovenski Matici. Razun že omenjenih prstonarodnih knjig je dala slovenska Matica še te-le na svetlo:

Letopis Matice slovenskej ročnik I. 1864., ročnik II. 1865., ročnik III. 1866. Letopisi obsegajo pravila, sporočila o matičini delavnosti, najvažnejše stvari iz vseh odborovih sej, sklepe občnega zbora, natančno statistiko udov itd.

Slovenská čítanka pre nižšie gymnásia sestavil E. Černý diel I. 1864. in II. 1865. *) — Obe knjigi je potrdilo kr. ogersko namestništvo z odpisom od 13. novembra 1864. pod štev. 90.335 in 12. decembra 1865 štev. 94.771 za šolski berili (čitanki).

Narodní Kalendár (koledar) ročnik I. za leto 1866. in ročnik II. za leto 1867.

Počtoveda čili Arithmetika pre I. II. a III. gymn. triedu (razred), pre nižšie reálky i obcný život, složil

*) Del II. je vse hvale vredno berilo. Brž ko dobí Matica tudi I. del, razodenemo obširneje svoje misli o teh izvrstnih knjigah. Pis.